L'art de no fer

Per PepMaria el dv., 01/09/2017 - 09:00

Fa uns mesos, vaig entrevistar la Fan, una estudiant de postgrau xinesa candidata a fer pràctiques professionals en un país en desenvolupament. Aquesta noia volia anar a l'Àfrica, i li vaig dir: "A l'Àfrica hi ha molts prejudicis cap als xinesos. Si t'hi envien, què faràs per lluitar contra aquests prejudicis?" La Fan va contestar: "Res. Simplement, treballaré al servei del projecte que tingui assignat". Vaig quedar gratament sorprès, i vaig informar a favor de la seva candidatura.En el cas de la Fan, la raó per a decidir no fer alguna cosa (lluitar directament contra un prejudici) és que és millor no alimentar debats estèrils o perjudicials. Però hi ha altres situacions en què també és millor no fer quelcom, per raons diverses.
· No parlar en una trobada perquè és millor escoltar i deixar parlar els altres.
· No solucionar problemes a un infant/jove perquè aprengui a solucionar-los autònomament- malgrat fracassi!
· No aplicar tractaments mèdics agressius a persones que patiran perquè se'ls allargui una vida que viuran amb mala qualitat.
· No acceptar una promoció laboral perquè desestabilitzaria la meva vida i no podria realitzar l'encàrrec apropiadament.
En totes aquestes situacions, el "no fer" no es deriva d'ignorar la situació (mirant cap a una altra banda); o de la mandra que porta a deixar les coses per a més endavant; o de la ingenuïtat d'esperar que el problema es resolgui tot sol; o de la por a les conseqüències de l'acció. És fruit d'haver analitzat totes les accions possibles -incloent el no fer res - i haver optat per aquesta darrera opció. És la paradoxa de no fer res com a forma d'actuar.
Però per arribar en aquesta decisió, els raonaments racionals estan íntimament penetrats d'actituds com la humilitat (no sóc totpoderós, he de madurar les meves accions), l'esperança (cal esperar el temps propici per actuar) o el respecte (cal preservar la llibertat dels altres i deixar-se ajudar per ells).
La humilitat, l'esperança i el respecte ens remeten a la confiança que l'acció de forces o agents que operen més enllà del meu abast és millor que la meva acció. És en aquest sentit que l'art de no fer pot lligar amb la tradició taoista del wu wei.
En efecte, la saviesa del wu wei (literalment, *no acció*, *sense esforç, creixement*) s'entén com "l'art de no fer res". La planta creix per wu wei: no perquè s'esforci per créixer, sinó perquè el seu creixement es deriva de les lleis de la naturalesa. Quan les persones actuen segons normes que no estan d'acord amb les lleis de la naturalesa, s'equivoquen i són infelices. El wu wei és doncs l'art de deixar que la natura segueixi el seu curs, o d'anar amb el flux de la naturalesa...
Al cap d'uns mesos de l'entrevista amb la Fan, me la vaig trobar a la cerimònia de graduació del postgrau: havia estat seleccionada, l'havien enviat finalment al Vietnam (on també hi ha prejudicis contra els xinesos), i havia gaudit molt de les pràctiques. A més, acabava de trobar feina a Barcelona i em va presentar el seu xicot (ben plantat) català. Potser és que per aquí comencem a apreciar també el wu wei...
.....
· "El savi no intervé en el curs de les coses i ensenya sense paraules. Les coses sorgeixen, però ell no n'és l'origen; les coses creixen, però ell no se les apropia; actua en favor d'elles però no demana res a canvi. Acompleix la seva obra però no en reclama el mèrit; precisament perquè no reclama el mèrit, ningú no l'hi pot prendre." *Daodejing* n.2

· "Aquell que troba la inacció en l'acció i l'acció en la inacció és un savi entre els homes. Està en el camí de la unió (ioga) i pot fer qualsevol acte" *Bhagavad Gita* IV, 18.

"Si Jahvè no construeix la casa, és inútil l'afany dels constructors.
Si el Senyor no guarda la ciutat, és inútil que vigilin els guardes.
És inútil que us lleveu tan de matí i aneu tan tard a reposar,
per menjar un pa que us guanyeu a dures penes:
fins quan dormen, Ell el dóna als seus amics!" (Salm 127, 1-2)
.....
· En quines situacions acostumo a deixar-me vèncer per la pulsió d'actuar? Quines altres forces o quins altres agents em cal considerar per decidir si he d'actuar o no fer?
· En quines situacions sóc temptat a deixar que les coses es resolguin soles sense haver analitzat totes les opcions?
· Com visc la tensió entre allò que jo puc fer i allò que altres faran?